

Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelma 2021-2023

Kaupunginhallitus 26.10.2020 § 263

Valmistelijana talousjohtaja Eeva Suomalainen, p. 040 652 4002

Talousarvio ja -suunnitelma

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio- ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kaupunkistrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin talouden ja toiminnan tavoitteet.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa on tuloslaskelma- ja käyttötalousosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa ja taloushoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvio ja -suunnitelma sitovat toimielimiä ja henkilöstöä ja ovat samalla näiden ohjauksen ja valvonnan välineitä.

Talous- ja toimintasuunnitelman 2021-2023 ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi 2021.

Toimintaympäristö ja talouden kehitysnäkymät

Vuosi 2020 on ollut monessa mielessä poikkeuksellinen. Koronapandemian (covid-19) vaikutukset kuntien tehtäväkenttään, palvelujen tarpeeseen ja kysyntään sekä kuntatalouteen ovat merkittävät. Koronan vaikutukset heijastuvat myös suunnitelmavuosille.

Valtion koronatuettujen vuosina 2020-2021 kantavat osittain kunnat yli kriisin. Valtion tuki kunnille on ollut välttämätöntä peruspalvelujen turvaamiseksi ja koronapandemiasta aiheutuneiden muutosten tasoittamiseksi. Pidemmän aikavälin arviointi on tällä hetkellä haasteellista.

Erityisen nopeasti koronapandemian yritysvaikutukset ja kielteiset työllisyysvaikutukset ovat näkyneet palvelusektorilla. Koronakriisi toi mukanaan dramaattisen lomautettujen ja työttömien määrän kasvun

keväällä 2020. Työttömyyden lasku oli hidastunut edellisenä vuonna lähes nollaan. Koronakriisin vaikutukset näkyvät kuntataloudessa vielä tulevana vuosina. Pohjois-Savon alueella on laadittu erilaisia suunnitelmia ja käynnistetty toimenpiteitä, joilla lievennetään kriisin vaikutuksia ja valmistaudutaan koronakriisin jälkeiseen aikaan.

Valtiovarainministeriön (VM) ennusteen mukaan talouden näkymät ovat edelleen hyvin epävarmoja ja rajoitustoimet supistavat taloutta. VM ennustaa, että bruttokansantuote (BKT) supistuu -4,5 % vuonna 2020. Viennin lisäksi supistuvat yksityinen kulutus sekä yksityiset investoinnit.

Vuodelle 2021 BKT:n kasvuksi ennustetaan 2,6 % ja vuodelle 2022 1,7 %. Kuluttajien luottamus pysyy heikkona, kunnes koronaan on löydetty tehokas hoito tai rokote. Luottamuksen puute ja epävarmuus alentavat kulutuksen tasoa parin vuoden ajan.

Julkinen talous heikkenee vuonna 2020 voimakkaasti. Julkisen talouden alijäämää ja velka kasvavat merkittävästi. Lähivuosina julkisen talouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino pienenee, kun talous elpyy ja hallituksen päättämät covid-19-pandemiaan liittyvät väliaikaiset tukitoimet päättyvät. Julkinen talous pysyy kuitenkin tuntuvasti alijäämäisenä ja velkasuhde jatkaa kasvuaan.

Talous- ja toimintasuunnitelman 2021-2023 valmisteluperusteet

Kaupunginhallitus antoi talousarvion laadintaohjeen 22.6.2020. Iisalmen kaupunginvaltuuston talousarvioseminaari pidettiin 28.9.2020 ja kaupunginhallituksen talousarvioseminaari 19.10.2020. Seminaareissa on käyty läpi vuoden 2021 ja vuosien 2022-2023 taloussuunnitelman valmisteluperusteita.

Toimielimien laatimien talousarvioesitysten ja seminaarien perusteella on valmisteltu kaupunginjohtajan esitystä Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelmasta vuosille 2021 - 2023. Tekninen lautakunta on käsitellyt investointisuunnitelman 2021-2025 kokouksessaan 9.9.2020 ja talousarvioesityksensä 29.9.2020. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta on käsitellyt talousarvioesityksensä 30.9.2020.

Valtio tukee kuntia koronakriisin hoidossa erilaisten kompensatioiden avulla. Tästä huolimatta vuoden 2021 talousarvio on alijäämäinen -2,1 M€. Alijäämä voidaan kattaa taseen kertyneistä ylijäämistä.

Suunnitelmavuodet 2022-2023 ovat niukasti ylijäämäisiä. Talouden tasapainoon pääseminen suunnitelmavuosina edellyttää tuloveroprosentin nostoa 21,00 %:n (+0,5 prosenttiyksikköä) vuodelle 2022. Tämän lisäksi on sopeutettava toimintaa menokehityksen osalta ja pyrittävä vähentämään kulujen kasvupainetta.

Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän (SOTE) palvelusopimusneuvottelut on käyty ja neuvotteluissa sovittu SOTEn maksuosuus on huomioitu budjetoinnissa. Verotulo- ja valtionosuusennusteet tarkentuvat vielä loka-marraskuun aikana ja talous- ja toimintasuunnitelmaan tehdään valmistelun edetessä tarkennuksia.

Käytössä olevien tietojen perusteella on laadittu alustava luonnos vuosien 2021-2023 talous- ja toimintasuunnitelmasta. Kysymyksessä on luonnos, jota tarkennetaan ja korjataan valmistelun edetessä. Alustavan aikataulun mukaan talous- ja toimintasuunnitelman varsinainen käsittely on 23.11.2020.

Iisalmen kaupungin talousarvio vuodelle 2021

Vuonna 2021 toimintatuottojen arvioidaan vähenevän -1,6 %. Toimintakulut kasvavat 2,5 % ja toimintakate heikkenee 3,6 %. Verotuloja arvioidaan saatavan 78,3 M€ ja valtionosuuksia 61,6 M€. Näissä luvuissa on huomioitu lokakuussa 2020 tiedossa olevat valtion kompensatiot vuodelle 2021.

Vuosikatteen muodostuu 3,6 M€. Vuosikate ei riitä kattamaan poistoja (-6,1 M€) ja tilikauden tulos on -2,6 M€. Alijäämää syntyy arvion mukaan n. -2,1 M€.

Kaupunkistrategian tavoitteena on, että tulot kattavat menot eikä alijäämä synny. Vuoden 2021 osalta tämä tavoite ei täyty.

Investointien rahoittaminen

Investointisuunnitelman 2021-2023 nettoinvestoinnit ovat yhteensä 58,8 M€, tästä kaupungin investoinnit 53,4 M€ ja vesiliikelaitoksen investoinnit 5,4 M€. Suunnitelmakaudelle ajoittuu useita suuria investointihankkeita.

Investointisuunnitelma on historiallisen suuri. Suunnitelmassa on muun muassa uuden uimahallin, Kilpijärven ja Mansikkaniemen koulujen sekä lastensuojeluyksikkö Taskukellon rakentaminen. Edellä mainitusta syystä kaupunginvaltuustolle tullaan esittämään, että osa kaupungin sijoitusvarallisuudesta käytetään investointien rahoittamiseen.

Asiasta on käyty keskustelua sijoitustyöryhmässä ja kaupunginvaltuuston ja -hallituksen talousarvioseminaareissa. Sijoitusten käyttäminen investointien rahoittamiseen vähentäisi lainanottotarvetta. Sijoitusvarallisuudesta 5,0 M€ on talletettu säästötilille, josta varat ovat nopeasti käyttöön otettavissa.

Vaikka 5,0 M€:n sijoitus käytettäisiin investointien rahoittamiseen, jäisivät kaupungille edelleen sijoitusvarat, joiden markkina-arvo on n.

14,1 M€. Nämä varat on sijoitettu Danske Bankin varainhoidon toimesta sijoitusrahastoihin.

Suunnitelma on, että säästötilillä olevat varat käytetään investointien rahoittamiseen vuosina 2021-2022 (2,5 M€/vuosi). Ko. vuosille ajoittuvat kaupungin merkittävimmät investoinnit: uusi uimahalli sekä Kilpijärven ja Mansikkaniemen koulut.

Sijoituksen käyttäminen investointien rahoittamiseen vähentää lainanottotarvetta ja arvion mukaan lainamäärä kasvaa n. 36 %, ollen vuoden 2023 lopussa n. 4 000 €/asukas. Lisäksi korkokustannuksia säästyy n. 0,2 M€.

Mikäli investoinnit rahoitetaan kokonaisuudessaan lainanotolla, eikä sijoitusvaroja käytetä, kasvaa lainamäärä vuosina 2020-2023 n. 43 %. Arvion mukaan asukaskohtainen lainmäärä vuonna 2023 olisi tässä tapauksessa n. 4 200 €/asukas.

Strategisten tavoitteiden ja yritysvaikutusten arviointi sekä kuntien päätösten ennakkoarviointimenettely

Talousarvio on kaupunkistrategiaa toteuttava ja kaupungin toimintaa ohjaava asiakirja. Talousarvio määrittelee seuraavan vuoden ja suunnitelmakauden toiminnan ja talouden lähtökohdat, joten sillä on merkittävä vaikutus kaikkiin strategisiin tavoitteisiin. Päätöksellä on merkittäviä yritysvaikutuksia, jotka realisoituvat siinä vaiheessa, kun talous- ja toimintasuunnitelma on hyväksytty. Päätöksellä on vaikutuksia ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin.

Lisätietona jaetaan

- Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelma 2021-2023
- Tuotot/kulut toimintayksiköittäin 23.11.2020
- Sivistys- ja hyvinvointilautakunta 18.11.2020 § 119 Sivistys- ja hyvinvointitoimialan vuoden 2021 talousarvioehdotus ja ehdotus taloussuunnitelmaksi vuosille 2022-2023

Kaupunginjohtajan päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee tiedokseen talous- ja toimintasuunnitelman 2021-2023 valmistelutilanteen.

Päätös

Hyväksyttiin.

Muutoksenhaku

1 A. Päätöksestä ei saa tehdä valitusta tai oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalaki 136 §.

Toimenpiteet

kirjanpitoapäällikkö Säisä Tarja
talouspäällikkö Marin Marja

talouspäälikkö Lappi Timo

Kaupunginhallitus 23.11.2020 § 295

Valmistelijoina talousjohtaja Eeva Suomalainen, p. 040 652 4002, talouspäälikkö Marja Marin, p. 040 5434 920, talouspäälikkö Timo Lappi, p. 040 5889 025 ja kirjanpitopäälikkö Tarja Säisä, p. 040 661 2874.

Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelma 2021-2023

Talous- ja toimintasuunnitelman 2021-2023 valmistelu on tehty perustuen edellä esitettyihin valmisteluperusteisiin ja lautakuntien talousarvioesityksiin.

Talousarvion 2021 käyttötalouden toimintatuotot ovat 36,1 M€ (-1,8 %), toimintakulut -174,9 M€ (2,4 %) ja toimintakate -138,8 M€ (3,6 %). Ylä-Savon SOTE kuntayhtymän maksuosuus vuodelle 2020 on 81,4 M€ (3,3 %).

Tuloveroarvio vuodelle 2021 perustuu veroprosenttiin 20,50 %. Kiinteistöveroprosentit ovat samat kuin vuonna 2020. Verotuloja on arvioitu saatavan 78,3 M€ ja valtionosuuksia 61,6 M€. Valtion maksamilla koronakompensaatioilla on merkittävä vaikutus verotulo- ja valtionosuusrahoitukseen.

Vuosikate on 3,6 M€ (TA 2020 muutettu: 0,1 M€). Poistot ovat -6,1 M€ (TA 2020 muutettu: -6,7 M€) ja tilikauden tulos on -2,5 M€ (TA 2020 muutettu: -6,6 M€), poistoeron ja rahastojen muutosten jälkeen tilikauden alijäämä on -2,0 M€ (TA 2020 muutettu: -5,9 M€). Alijäämä katetaan taseen kertyneistä ylijäämistä.

Kaupunkistrategian tavoitteena on, että tulot kattavat menot eikä alijäämää synny. Vuoden 2021 osalta tämä tavoite ei täyty.

Suunnitelmavuodet 2022-2023 ovat niukasti ylijäämäisiä. Talouden tasapainoon pääseminen suunnitelmavuosina edellyttää tuloveroprosentin nostoa 21,00 %:n (+0,5-prosenttiyksikköä) vuodelle 2022. Tämän lisäksi on sopeutettava toimintaa menokehityksen osalta ja pyrittävä vähentämään kulujen kasvupainetta.

Investoinnit ja rahoitus

Kokonaisinvestoinnit (netto) vuonna 2021 ovat 25,0 M€, josta kaupungin investointien osuus on 23,2 M€ ja vesiliikelaitoksen osuus 1,8 M€.

Investointien kokonaismäärä (netto, sis. vesilaitoksen) vuosina 2021-

2023 on 57,7 M€. Suurimpia hankkeita ovat uuden uimahallin rakentaminen sekä Kilpijärven ja Mansikkaniemen koulut.

Investointipaineet suunnitelmavuosina ovat merkittävät ja lainamäärän arvioidaan kasvavan vuosina 2021-2023. Toiminnan ja investointien rahavirta on suunnitelmakaudella negatiivinen -36,6 M€, kun lainanlyhennykset huomioidaan, muodostuu rahoitusvajaksi -62,4 M€. Uutta lainaa otetaan arvion mukaan 48,1 M€.

Lainamäärän kasvun hillitsemiseksi kaupungin sijoitusvaroja (5,0 M€) esitetään käytettäväksi investointien rahoittamiseen. Suunnitelma on, että säästötilillä olevia sijoitusvaroja käytetään 2,5 M€ vuonna 2021 ja 2,5 M€ vuonna 2022. Sijoitusvarojen käyttö investointien rahoittamiseen vähentää lainanottotarvetta. Lainamäärän arvioidaan olevan vuoden 2023 lopussa n. 4 000 €/asukas (sis. vesilaitoksen).

Talousarvion sitovuustaso

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovia määrärahoja ovat käyttötalousosan toimintatuotot, toimintakulut ja suunnitelmapoistot **vastuualueetasolla** (pois lukien uimahalli).

Kaupunginvaltuuston toivomusponnen johdosta kaupunginvaltuustolle on valmisteltu erillisellä liitteellä oleva suunnitelma määrärahojen jakamisesta vastuualueiden toimintayksiköille vuonna 2021. Toimintayksikkötason määrärahojen jakamisesta päättää lautakunta/toimielin käyttösuunnitelman hyväksymisen yhteydessä, joten on mahdollista, että suunnitelmaan tulee muutoksia lautakuntakäsittelyssä.

Lisätietona jaetaan

- Talous- ja toimintasuunnitelma 2021-2023
- Suunnitelma määrärahojen jakamisesta vastuualueiden toimintayksiköille vuonna 2021

Kaupunginjohtajan päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelman 2021-2023.

Päätös

Kaupunginhallitus jatkaa asian käsittelyä viikon päästä, mutta nyt se nostaa käsiteltäväksi muutosesitykset Iisalmen kaupungin talous- ja toimintasuunnitelmaan 2021 – 2023.

Yksimielisesti sovitut muutokset

1. Kohta 4.3 Valtion tukitoimet koronavaikeissa sivu 15 lopussa, kappale ”Kompensaatiot maksetaan. Lause Tämän lisäksi yhteisveron jako-osuutta korotetaan 44,29 prosenttiin”.

2. Iisalmen kaupungin talous sivulla 17, 3 kappaleen toinen lause muutetaan kuulumaan "On sopeutettava toimintaa menokehityksen osalta ja pyrittävä vähentämään kulujen kasvupainetta. Talouden tasapainoon pääseminen suunnitelmavuosina edellyttää tarvittaessa tuloveroprosentin nostoa 21,00 %:n (+0,5-prosenttiyksikköä) vuodelle 2022, mikä on huomioitu laskelmissa. Tuloveroprosentin korotuspaine ja muut sopeuttamiskeinot arvioidaan uudelleen syksyllä 2021."
3. Kohta 5.1 sivulla 21 otsikolla "poistot ja arvonalentumiset" kirjataan lisäksi, että poistosuunnitelma päivitetään vuoden 2021 aikana.
4. Sivulla 33 taulukko Houkutteleva ja huolehtiva työnantaja. Selvitetään tarkoitetaanko kalenteripäiviä vai työpäiviä kohdassa tavoite.
5. Sivulle 38 I kokonainen kappale kohtaan "Keskeinen taloudellinen riski Iisalmissa ovat merkittävät investoinnit". Tähän lisätään riskiksi rakennusten kunnossapidon laiminlyönnit.
6. Sivulle 39 toiminalliset riskit lisätään tietoturvariskit.
7. Sivulta 89 kolmas kokonainen kappale viimeinen lause poistetaan, mikä alkaa "Tätä ei ole huomioitu...."

Äänestykseen menevät muutokset

8. Kohta 5.3 Investoinnit ja vuosikate sivulla 25 jälkimmäinen taulukko muutetaan siten, että Soinlahden koulun vuosiluvut muutetaan 2022 – 2024, jolloin päätöksen vaikutukset korjataan kokonaisuudessaan. Kirsi Niva esitti ja Markku Rönkkö kannatti ehdotusta.

Käsittelyn 30.11.2020 jälkeen asia lähetetään kaupunginvaltuuston käsittelyyn.

Kaupunginhallituksen 23.11.2020 käsittelyn jälkeen talous- ja toimintasuunnitelmaan 2021-2023 on tehty kohtien 1-7 mukaiset muutokset. Tämän lisäksi tulos- ja rahoituslaskelmaan on päivitetty talousarviomuutoksen 2/2020 mukaiset luvut.

Kokous 30.11.2020

Lisätietona jaetaan

- Talous- ja toimintasuunnitelma 2021-2023, 30.11.2020
- toimialajohtaja Ikosen selvitys

Todettiin, että muutokset kohtiin 1 – 7 on tehty talous- ja toimintasuunnitelmaan. Ikosen lausunto liittyen valtuustoaloitetta Mansikkaniemen koulusta liitetään asiaan.

Kohdan 8 osalta äänestettiin.

Koska oli tehty kaupunginjohtajan ehdotuksesta poikkeava kannatettu esitys, on asiassa äänestettävä.

Puheenjohtaja ehdotti, että ne, jotka kannattavat kaupunginjohtajan ehdotusta äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat Kirsi Nivan esitystä, äänestävät EI ja että äänestys suoritetaan nimenhuutoäänestyksenä.

Äänestys ehdotus hyväksyttiin.

Äänestystulos

Pulkka Juho JAA

Kallio Johanna JAA

Karhu Tiina JAA

Niva Kirsi EI

Puustinen Elina EI

Roponen Anne JAA

Ryhänen Esko JAA

Rönkkö Markku EI

Sirola Elina JAA

Tikkanen Ensio JAA

Toppinen Jouni JAA

Suoritettussa äänestyksessä kaupunginjohtajan ehdotus sai kahdeksan JAA-ääntä ja Kirsi Nivan esitys 3 EI-ääntä.

Kaupunginhallituksen päätökseksi tuli kaupunginjohtajan päätösehdotus siten, että hyväksyttiin 30.11.2020 päivätty, viimeistelty talous- ja toimintasuunnitelma sekä talous- ja toimintasuunnitelman kohtaan 5.1 tuloslaskelma sivulle 18 lisätään kappale, jossa selvitetään tuloslaskelman olennaiset muutokset.

Muutoksenhaku

1 A. Päätöksestä ei saa tehdä valitusta tai oikaisuvaatimusta, koska päätös koskee valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalaki 136 §.

Toimenpiteet

Kaupunginvaltuustolle
talousjohtaja